

Kongregácia pre katolícku výchovu

(semináre a vzdelávacie inštitúty)

VYCHOVÁVAŤ SPOLOČNE V KATOLÍCKEJ ŠKOLE
SPOLOČNÉ POSLANIE ZASVÄTENÝCH OSÔB A VERIACICH LAIKOV

Obsah

Úvod

I. Spoločenstvo vo výchovnom poslaní

Cirkev: tajomstvo spoločenstva a poslania

Vychovávať v spoločenstve a k spoločenstvu

Zasvätené osoby a veriaci laici spoločne v škole

II. Formačný proces s cieľom vychovávať spoločne

Profesijná príprava

Teologická a duchovná formácia

Príspevok zasvätených osôb k spoločnej formácii

Príspevok laikov k spoločnej formácii

Formácia k duchu spoločenstva výchovou

Svedectvo a kultúra spoločenstva

Výchovné spoločenstvo a pastorácia povolání

III. Spoločenstvo otvárajúce sa druhým

Antropologické a teologické základy

Budovatelia otvoreného spoločenstva

Záver

Úvod

1. Prudký a často rozporuplný vývoj charakterizujúci dnešnú dobu prináša v oblasti výchovy a vzdelávania rôzne výzvy, ktorým musí školstvo čeliť. Je potrebné, aby tieto výzvy našli náležitú odozvu, nielen čo sa týka obsahu vyučovania a didaktických metód, ale aj na úrovni *skúsenosti spoločnosti*, ktorá charakterizuje výchovný proces. Závažnosť týchto výziev vyplýva zo zložitej spoločenskej, kultúrnej a náboženskej situácie, v ktorej mladé generácie vyrastajú a ktorá výrazne ovplyvňuje ich prežívanie. Ide tu o veľmi rozšírené javy, ako je nezáujem o základné hodnoty ľudského života, individualizmus, morálny relativizmus a utilitarizmus, ktorými sú preniknuté predovšetkým bohaté a rozvinuté spoločnosti. K nim sa pridávajú rýchle štrukturálne zmeny, globalizácia a aplikácia nových informačných technológií, ktoré čoraz viac vstupujú do každodenného života i do výchovných procesov. S postupujúcim rozvojom sa navyše prehĺbuje priepasť medzi bohatými a chudobnými krajinami a vzrastá migrácia, pri ktorej vystupuje do popredia problém súčasnej prítomnosti rozdielnych kultúrnych identít na tom istom území a spolu s tým súvisiace dôsledky v oblasti ich integrácie. V spoločnosti žijúcej v globálnej a pluralitnej dobe, kde spolu nažívajú rôzne interpretácie sveta a života, sa mladým ľuďom ponúkajú mnohé, čoraz príťažlivejšie, no zároveň menej zdieľané hodnoty i nehodnoty. K tomu sa vo veľmi chýlostivom období ich rastu a dozrievania pridávajú problémy vyplývajúce z nestability rodín, zo situácií súvisiacich s núdzou a chudobou, ktoré spôsobujú, že sa veľmi šíri pocit dezorientácie v existenčnej i citovej rovine, čo ich vystavuje nebezpečenstvu, že ostanú „*malými deťmi, ktorými sem-tam hádže a zmieta hocijaký vietor klamlivého ľudského učenia*” (Ef 4, 14).

2. V tejto situácii je osobitne naliehavé ponúknuť mladým ľuďom taký spôsob školskej formácie, ktorá nie je zúžená len na individualisticky a inštrumentálne využívanú službu s vidinou získania titulu. Okrem získania vedomostí je potrebné, aby študenti nadobudli skúsenosť pevného spoloč-

čenstva prežívaného spoločne so svojimi vychovávateľmi. Aby však mohli takúto skúsenosť nadobudnúť, musia sa vychovávatelia stať partnermi študentov, pripravenými a otvorenými ich v perspektíve pohľadu integrálnej formácie prijať, schopnými vzbudiť v nich tie najlepšie sily a správne ich orientovať pri hľadaní pravdy a zmyslu života i pozitívnom budovaní seba a svojho života. A konečne, „nie je možná [...] skutočná výchova: bez svetla pravdy“ (1).

3. Takáto perspektíva je výzvou pre všetky školské inštitúcie a o to viac pre katolícke školy, ktoré venujú neustálu pozornosť formačnej požiadavke spoločnosti, keďže „otázka vzdelania vždy úzko súvisí s poslaním Cirkvi“ (2). Na tomto poslaní sa katolícke školy podieľajú, ako pravé cirkevné subjekty, poskytujúce výchovno-vzdelávaciu službu oživovanú pravdou evanjelia. Verné svojmu poslaniu sa stávajú „miestom všestrannej výchovy ľudskej osoby prostredníctvom jasného výchovného plánu, ktorého základným kameňom je Kristus“ (3) a ktorý je zameraný na uskutočnenie syntézy viery, kultúry a života.

4. Projekt katolíckej školy je presvedčivý iba vtedy, ak ho uskutočňujú osoby s hlbokou motiváciou, pretože ony svedčia o autentickom stretnutí s Kristom, v ktorom jedinom „sa tajomstvo človeka stáva naozaj jasným“ (4). Musia to byť osoby, ktoré sa priznávajú k svojmu *osobnému i komunitnému pripojeniu sa k Pánovi*, ktorý je pre nich základom a trvalým východiskom, a to tak v ich vzájomných vzťahoch, ako aj v spolupráci medzi vychovávateľom a žiakom.

5. Vytvorenie pravého *výchovného spoločenstva* založeného na báze spoločne uznávaných hodnôt je pre katolícku školu náročnou úlohou, ktorú treba zrealizovať. Je zrejmé, že prítomnosť žiakov a učiteľov pochádzajúcich z rôznych kultúrnych a náboženských prostredí si vyžaduje čoraz väčšie úsilie na správne rozlišovanie a sprevádzanie.

Vypracovanie takéhoto spoločného plánu sa stáva nevyhnutnou úlohou, ktorá má katolícku školu

viest' k tomu, aby sa stala miestom skúsenosti s Cirkvou. Jej schopnosť spájať a vytvárať vzťahy vychádza z hodnotového rámca a zo *spoločenstva života*, ktoré sú zakorenené v spoločnej príslušnosti ku Kristovi a v uznávaní evanjeliových hodnôt, považovaných za výchovné normy, motivačné pohnutky a zároveň i konečné ciele školského výchovného procesu. Miera, akou sa jednotlivci na ňom podieľajú môže byť zaiste v dôsledku ich osobnej histórie rôzna, no práve to si od pedagógov vyžaduje ochotu trvale sa zapájať do výchovy i sebvýchovy z hľadiska výberu kultúrnych i životných hodnôt, ktoré majú byť prítomné vo výchovnom spoločenstve. (5)

6. Potom, ako sa Kongregácia pre katolícku výchovu v dvoch dokumentoch venovala témam identity a poslania katolíckeho laika a zasvätených osôb v škole, sa v predkladanom dokumente chce zaoberať pastoračným aspektmi súvisiacimi so spoluprácou medzi veriacimi laikmi a zasvätenými osobami pri plnení ich spoločného výchovného poslania. V tomto poslaní sa stretá rozhodnutie veriacich laikov prežívať svoju odbornosť „ako osobné povolanie v Cirkvi, nielen ako vykonávanie zamestnania“ (7) a rozhodnutie zasvätených osôb, ktoré sú povolané „žiť podľa evanjeliových rád a vnášať humanizmus blahoslavenstiev do výchovy a školstva“ (8).

7. Tento dokument nadväzuje na predchádzajúce texty Kongregácie pre katolícku výchovu ohľadne výchovy a školstva (9) a berie do úvahy rôzne situácie, v ktorých sa nachádzajú katolícké školské inštitúcie v rôznych oblastiach sveta. Jeho cieľom je upriamiť pozornosť na tri základné aspekty spolupráce medzi veriacimi laikmi a zasvätenými osobami v katolíckych školách. Ide o spoločenstvo vo výchovnom poslaní, nevyhnutnosť formácie k spoločenstvu – kvôli spoločnému výchovnému poslaniu – a konečne, otvorenosť voči iným ako ovocie takéhoto výchovného spoločenstva.

I. Spoločenstvo vo výchovnom poslaní

8. Každá ľudská bytosť je zo svojej prirodzenosti, stvorenej na Boží obraz a podobu (porov. *Gen* 1, 26 – 27), povolaná žiť v spoločenstve. Preto z pohľadu biblickej antropologickej perspektívy človek nie je izolovaným jednotlivcom, ale osobou: bytím, ktorého podstatou je nadväzovať vzťahy. Spoločenstvo, ku ktorému je človek povolaný, zahŕňa vždy dvojaký rozmer, rozmer vertikálny (spoločenstvo s Bohom) a horizontálny (spoločenstvo medzi ľuďmi). Dôležité je tiež vedieť, že spoločenstvo je Božím darom, ovocím Božej iniciatívy, naplnenej vo veľkonočnom tajomstve (10).

Cirkev: tajomstvo spoločenstva a poslania

9. Pôvodný Boží plán bol narušený hriechom, ktorý pokazil všetky vzťahy: medzi človekom a Bohom i medzi ľuďmi navzájom. Boh však napriek tomu neopustil človeka v jeho osamelosti a v plnosti časov poslal svojho Syna, Ježiša Krista, ako spasiteľa (11), aby človek mohol v Duchu Svätom znovu nájsť plné spoločenstvo s Otcom. Pretože spoločenstvo s Najsvätejšou Trojicou, umožnené stretnutím s Kristom, navzájom spája všetkých ľudí.

10. Keď kresťania hovoria „*spoločenstvo (komúnio)*“, odvolávajú sa na večné tajomstvo zjavené v Kristovi, na spoločenstvo lásky, ktoré je životom samotného Boha – Trojice. Zároveň sa tiež hovorí, že kresťan je spoluúčastný tohto spoločenstva v Kristovom tele, ktorým je Cirkev (porov. *Flp* 1, 7; *Zjv* 1, 9). Spoločenstvo je teda „podstatou“ Cirkvi, základom a prameňom jej poslania byť vo svete „domom a školou spoločenstva“ (12), aby viedla všetkých mužov a ženy k čoraz hlbšiemu zapojeniu sa do trojičného spoločenstva a zároveň k rozširovaniu a upevňovaniu vnútorných vzťahov v ľudskom spoločenstve. V tomto zmysle „je Cirkev ako jedna ľudská rodina,

ale súčasne je veľkou Božou rodinou, prostredníctvom ktorej Boh vytvára priestor pre život spoločnosti a jednoty, priestor zahŕňajúci všetky svetadiely, kultúry a národy“ (13).

11. Z toho vyplýva, že v Cirkvi ako *obrazu lásky vteleného Boha* „komúnio a poslanie sú čo najhlbšie vzájomne spojené, navzájom sa prenikajú a podmieňujú, takže komúnio je súčasne prameňom a ovocím poslania; komúnio je misionárske a poslanie je adresované komúniu“ (14).

Vychovávať v spoločnosti a k spoločnosti

12. Práve preto, že cieľom výchovy je, aby bol človek viac človekom, môže sa opravdivo uskutočňovať len v kontexte vzájomných vzťahov a spoločnosti. Nie náhodou prvé a pôvodné výchovné prostredie vytvára prirodzené spoločnosti rodiny (15). Popri rodine vytvára škola komunitný, výchovný, organický a cieľovo zameraný priestor, v ktorom plní svoju výchovnú úlohu pri zachovávaní princípu subsidiarity.

13. Katolícka škola, ktorá je principiálne charakterizovaná ako výchovné spoločnosti, sa utvára ako škola *osôb a pre osobu*. Je totiž zameraná na formáciu osoby v *integrálnej jednote jej bytia*, pričom prostredníctvom vzdelávania a výchovy zasahuje tam, kde sa formujú „zásady, podľa ktorých ľudia posudzujú rozhodujúce hodnoty, predmety, na ktoré sústredujú všeobecný záujem, spôsob myslenia, pramene, z ktorých čerpajú podnety a vzory ľudského života“ (16). No predovšetkým vychovávanú osobu zapája do medziľudských vzťahov, ktoré konštituuju a oživuju školské spoločnosti.

14. Na druhej strane sa toto spoločnosti z dôvodu svojej identity a cirkevného zakorenenia musí snažiť budovať čoraz hlbšie kresťanské spoločnosti, spoločnosti viery, schopné vytvárať ko-

munitné vzťahy, ktoré sú formačné sami osebe. Práve prítomnosť a život výchovného spoločenstva, v ktorom sa všetci členovia podieľajú na bratskom komúniu a ktoré sa posilňuje živým vzťahom s Kristom a s Cirkvou, robí z katolíckej školy prostredie autentickej skúsenosti s Cirkvou.

Zasvätené osoby a veriaci laici spoločne v škole

15. „Jedným z plodov náuky o Cirkvi ako komúniu bolo to, že sa v ostatných rokoch sformovalo vedomie, že rôzne spoločenstvá, ktoré ju tvoria, môžu a majú spojiť sily v postoji spolupráce a výmeny darov, aby sa plodnejšie podieľali na jej poslaní. Prispieje to k vytvoreniu bohatšieho a plnšieho obrazu samej Cirkvi a harmonickým spolupôsobením rôznych darov k účinnejšej odpovedi na výzvy dnešnej doby“ (17). V takomto cirkevnom kontexte nadobúda poslanie katolíckej školy, ktoré plní spoločenstvo zložené zo zasvätených osôb a z veriacich laikov, osobitný význam a odhaľuje bohatstvo, ktoré treba vedieť spoznať a oceniť. Toto poslanie si od všetkých členov výchovného spoločenstva vyžaduje, aby si uvedomili, že nevyhnutná zodpovednosť za vytváranie originálneho kresťanského štýlu spočíva na pedagógoch ako jednotlivcoch i na celom spoločenstve. Vyžaduje si to od nich, aby boli svedkami Ježiša Krista a aby dávali najavo, že kresťanský život je pre všetkých nositeľom svetla a zmyslu. Tak, ako je zasvätená osoba povolaná svedčiť o svojom osobitnom povolaní k životu spoločenstva v láske (18), aby bola v školskom spoločenstve znakom, pamiatkou a proroctvom evanjeliových hodnôt (19), aj laický pedagóg má vykonávať „svoje poslanie v Cirkvi tým, že vo viere uskutočňuje svoje svetské povolanie v škole ako komunitnej štruktúre“ (20).

16. Takéto svedectvo sa stáva skutočne hodnoverným vtedy, ak sa aj v rámci výchovného spoločenstva katolíckej školy podporuje *spiritualita spoločenstva*, ktorá bola označená za veľkú per-

spektívu otvárajúcu sa pred Cirkvou tretieho tisícročia. Spiritualita spoločenstva znamená „schopnosť cítiť brata a sestru vo viere v hlbokej jednote tajomného tela Cirkvi, čiže ako „niekoho, kto patrí ku mne“ (21); a tiež „schopnosť kresťanskej komunity dať priestor všetkým darom Ducha Svätého“ (22) vo vzťahu reciprocity medzi rôznymi cirkevnými povolaniami. Aj v takom osobitnom prejave Cirkvi, akým je katolícka škola, sa musí spiritualita spoločenstva stať dychom výchovného spoločenstva, kritériom plného cirkevného zhodnotenia jeho zložiek a základným vzťahným bodom, pokiaľ ide o uskutočňovanie poslania, ktoré je opravdivo zdieľané.

17. V katolíckych školách vytvorených rehoľami, diecézami, farnosťami alebo veriacimi, medzi ktoré dnes patria aj školy založené cirkevnými hnutiami, sa má spiritualita spoločenstva pretlmočiť do postoja výrazného evanjeliového bratstva medzi osobami, ktoré sa prípadne hlásia k rozličným charizmám podľa svojho inštitútu zasväteného života, hnutia alebo nového cirkevného spoločenstva, a tiež medzi inými veriacimi pôsobiacimi v škole. Takto vytvára výchovné spoločenstvo priestor pre dary Ducha a spoznáva existujúce rozdiely ako obohatenie. Pravá cirkevná zrelosť, ktorá sa živí stretaním sa s Kristom vo sviatostiach, umožňuje celému školskému spoločenstvu i v samotnom výchovnom procese náležite oceniť „rozličné druhy združení, ktoré či už v tradičnejších, alebo novších formách cirkevných hnutí i naďalej dávajú životnosť Cirkvi, ktorá je Božím darom“ (23).

18. Katolícke združenia tejto kategórie poskytujú ďalší druh „spoločenstva“, ako aj pomoc výchovnému poslaniu na úrovni štruktúr a sú tiež priestorom dialógu medzi rodinami, miestnymi inštitúciami a školou. Tieto združenia sú v rôznych svojich formách – či už na miestnej, národnej alebo medzinárodnej úrovni – obohatením tým, že prinášajú do výchovy zvlášť plodný príspevok, čo sa týka motivácie a profesionality. Mnohé z nich zoskupujú učiteľov a ďalšie zodpovedné

osoby, či už z katolíckych škôl, alebo z iných školských zariadení. Vďaka svojej rozmanitosti môžu zohrávať dôležitú funkciu v dialógu a v spolupráci medzi rôznymi inštitúciami, ak ich spájajú rovnaké výchovné ciele. Aj tieto združenia stoja pred výzvou, aby vzali do úvahy zmenenú situáciu a prispôbili jej svoju štruktúru i spôsob činnosti, aby tak ich prítomnosť vo výchovno-vzdelávacom sektore bola i naďalej efektívna. Mali by tiež zintenzívniť vzájomnú spoluprácu, najmä preto, aby zaistili dosiahnutie spoločných cieľov pri plnom vzájomnom rešpektovaní hodnôt a špecifík každého z nich.

19. Zásadný význam má aj to, aby služba, ktorú tieto združenia poskytujú, čerpala podnety z plnej účasti na pastoračnej aktivite Cirkvi. Biskupské konferencie alebo ich iné kontinentálne podoby majú za úlohu podporiť a oceniť špecifickosť každého združenia a tiež povzbudzovať koordinovanejšiu činnosť v školskom sektore.

1. Formačný proces s cieľom vychovávať spoločne

20. Vychovávať mladé generácie v katolíckej škole v spoločenstve a k spoločenstvu je vážna úloha, ktorú nemožno improvizovať. Musí byť náležite pripravená a podporená počiatočným i trvalým formačným plánom, schopným reagovať na výchovné výzvy prítomného okamihu a poskytovať čo najúčinnnejšie nástroje na to, aby im bolo možné čeliť v línii spoločne zdieľaného posolania. To predpokladá u vychovávateľov ochotu učiť sa a rozvíjať si svoje vedomosti, obnovovať a aktualizovať metódy, ale aj duchovne a nábožensky sa formovať a navzájom sa obohacovať. V dnešnej situácii je to zvlášť potrebné, aby bolo možné odpovedať na podnety, ktoré prichádzajú z neustále a rýchlo sa meniaceho sveta, v ktorom sa výchova stáva čoraz zložitejšou.

Profesijná príprava

21. Jednou zo základných požiadaviek na vychovávateľa v katolíckej škole je, že musí mať kvalitnú profesijnú prípravu. Klesajúca kvalita výučby spôsobená nedostatočnou profesijnou prípravou alebo neadekvátnosťou pedagogických metód nevyhnutne vedie k nižšej účinnosti celkovej formácie žiaka i kultúrneho svedectva, ktoré má vychovávateľ poskytovať.

22. Profesijná príprava vychovávateľa nemá viesť len k celému radu kultúrnych, psychologických a pedagogických zručností, charakterizovaných samostatnosťou, schopnosťou plánovať a hodnotiť, tvorivosťou, otvorenosťou voči inováciám, pozitívnym postojom k aktualizovaniu, objavovaniu a experimentovaniu, ale vyžaduje si aj schopnosť prepájať odbornú kompetentnosť s výchovnou motiváciou a tiež mimoriadnu ochotu nadväzovať vzťahy, lebo tá je dnes nevyhnutná pre vykonávanie profesie vyučujúceho, ktorá si vyžaduje čoraz viac kolegiálnosti. A konečne, žiaci a ich rodiny od vychovávateľa očakávajú, že bude ústretovým partnerom, pripraveným viesť dialóg, schopným motivovať mladých k celkovej formácii, povzbudiť a zamerať ich najlepšie sily na pozitívne budovanie seba i svojho života a zároveň, že poskytne dôveryhodné svedectvo o zodpovednosti a nádeji, ktoré je katolícka škola dlžná spoločnosti.

23. Pokračujúca a zrýchľujúca sa transformácia, ktorá sa dotýka súčasného človeka i spoločnosti vo všetkých oblastiach, spôsobuje rýchle zastarávanie nadobudnutých vedomostí a vyžaduje si stále nové prístupy a metódy. Od pedagóga sa požaduje neprestajné aktualizovanie obsahu vyučovaných predmetov i používaných pedagogických metód. Povolanie vychovávateľa si vyžaduje schopnosť byť pripravený na neustálu aktualizáciu a prispôbovanie. Preto nestačí iba na začiatku dosiahnuť dobrú úroveň prípravy, ale je potrebné ju udržiavať, ba ja dvíhať cestou permanentnej formácie. Okrem toho si táto trvalá formácia zahŕňajúca mnohé aspekty, vyžaduje neustále

osobné i spoločné hľadanie spôsobov jej realizácie, ako aj spoločne prežívanú formačnú cestu, posilňovanú vzájomným obohacovaním a konfrontáciou medzi zasvätenými a laickými vychovávateľmi v katolíckej škole.

24. Samotná starostlivosť o aktualizáciu odbornej pripravenosti v úzkom zmysle nestačí. Syntéza viery, kultúry a života, ktorú sú vychovávateľa v katolíckej škole povolani uskutočňovať, sa opravdivo koná vtedy, „ak sa vo svetle evanjeliového posolstva vzájomne dopĺňajú rôzne poznatky z rozličných oblastí ľudského poznania a ak sa zároveň rozvíjajú čnosti, ktoré charakterizujú kresťana“ (24). To si od katolíckych vychovávateľov vyžaduje zrelosť, pokiaľ ide o osobitnú citlivosť voči vychovávanej osobe, aby okrem požiadavky na rast vedomostí a odborných zručností dokázali brať do úvahy aj jej rast v ľudskosti. Preto je potrebné, aby sa vychovávateľa „druhému venovali s pozornosťou, ktorá pramení zo srdca, a to takým spôsobom, aby druhí zakúšali bohatstvo ich ľudskosti“ (25).

25. Preto je pre katolíckych vychovávateľov nevyhnutná tiež „formácia srdca: je potrebné privedieť ich k takému stretnutiu sa s Bohom v Kristovi, ktoré prebudí v nich lásku a otvorí ich srdcia pre druhých, aby láska k blížnemu nebola pre nich prikázaním daným zvonku, ale dôsledkom ich viery, ktorá sa stáva činnou skrze lásku (porov. Gal 5, 6)“ (26). Vskutku aj „*snaha o poučenie je zasa láska*“ (Múdr 6, 17). Iba tak sa môže ich vyučovanie stať školou viery, odovzdávaním evanjelia, ako si to vyžaduje výchovný projekt katolíckej školy.

Teologická a duchovná formácia

26. Odovzdávanie kresťanského posolstva prostredníctvom vyučovania si vyžaduje ovládanie znalostí o pravdách viery a princípoch duchovného života, ktoré si treba neustále prehlbovať.

Preto je potrebné, aby pedagógovia katolíckych škôl, či už zasvätené osoby alebo laici, absolvovali primeranú teologickú formáciu. (27) To im pomôže pomocou vlastného profesionálneho úsilia i kresťanského konania lepšie objasniť odôvodnenosť viery. Zároveň s teologickou formáciou je nutné, aby sa pedagógovia starali aj o svoju duchovnú formáciu a prehľbovali si svoj vzťah s Ježišom Kristom, pripodobňujúc sa tomu, ktorý je sám Učiteľom. V tomto zmysle musí byť formačná cesta tak laikov, ako aj zasvätených osôb začlenená do formovania osoby, ktorá sa bude čoraz väčšmi podobat' Kristovi (porov. *Rim* 8, 29), a tiež do vytvárania výchovného spoločenstva okolo Krista Učiteľa. A konečne, katolícka škola si musí byť vedomá, že spoločenstvo, ktoré tvorí, sa musí neustále živiť a konfrontovať so zdrojmi, z ktorých pochádza dôvod jej existencie: so spásnym Božím slovom vo Svätom písme a v Tradícii, predovšetkým liturgickej a sviatostnej, autenticky vysvetľovanými Učiteľským úradom Cirkvi (28).

Príspevok zasvätených osôb k spoločnej formácii

27. Zasvätené osoby zložením evanjeliových sľubov dávajú najavo, že chcú žiť pre Boha a z Boha a vydávajú konkrétne svedectvo o trojičnej láske, aby si ľudia uvedomili príťažlivosť Božej krásy. Takže prvým a pôvodným príspevkom zasvätených osôb k spoločnému výchovnému poslaniu je evanjeliová radikálnosť. Z dôvodu svojho duchovného povolania majú aj teologicko-duchovnú prípravu, zameranú na tajomstvo Krista žijúceho v Cirkvi, ktorá musí v harmónii s celou Cirkvou kráčajúcou dejinami neprestajne napredovať k „plnej pravde“ (*Jn* 16, 13). Stále v rámci tejto výsostne cirkevnej dynamiky sú zasvätené osoby povolané aj k tomu, aby sa delili o plody svojej formácie s laikmi, predovšetkým s tými, ktorí sa cítia byť povolaní „prežívať špecifické aspekty a momenty spirituality a misie inštitútu“ (29). Takýmto spôsobom inštitúty zasväteného života a spoločnosti apoštolského života zapojené do výchovno-vzdelávacieho procesu dokážu zaistiť nevyhnutnú otvorenosť voči Cirkvi, a pritom zachovať živého ducha svojich zakladateľiek či zakladateľov, obnovujúc navyše osobitne cenný aspekt tradície katolíckych škôl. Už od

počiatku totiž ich zakladateľky a zakladatelia venovali osobitnú pozornosť *formácii formátorov a obetovali* tomu svoje najlepšie sily. Takáto formácia je dnes, rovnako ako vtedy, zameraná nielen na upevnenie profesionálnych znalostí, ale predovšetkým má poukázať na to, že profesiu vyučujúceho treba chápať ako povolanie, a má podporiť dozrievanie duchovnosti inšpirovanej evanjeliovými hodnotami v súlade so špecifickými znakmi poslania daného inštitútu. Z tohto dôvodu sú „užitočné také formačné programy, ktoré zahŕňajú pravidelné kurzy štúdia i modlitebnej reflexie, týkajúce sa zakladateľa, charizmy a stanov“ (30).

28. V mnohých rehoľných inštitútoch existuje spolupráca s laikmi v oblasti výchovného poslania už oddávna, keďže sa zrodila zároveň s rehoľným spoločenstvom pôsobiacim v škole. pozitívne a veľmi nádejné sa pre budúcnosť katolíckeho výchovného poslania javí rozvíjanie sa „duchovných rodín“, skupín „laických prívržencov“ či iných foriem umožňujúcich veriaciim laikom čerpať duchovnú a apoštolskú plodnosť z pôvodnej charizmy.

29. Je hádam zbytočné poznamenať, že v perspektíve Cirkvi ako spoločenstva treba na tieto formačné programy vedúce k zdieľaniu poslania a života vo svetle vlastnej charizmy s laikmi myslieť a uskutočňovať ich aj tam, kde je dostatok povolaní k zasvätenému životu.

Príspevok laikov k spoločnej formácii

30. Aj laici, ktorí si majú prehlbovať svoje povolanie ako vychovávateľa v katolíckej škole – v spoločenstve so zasvätenými osobami – sú povolaní v rámci svojej plnej cirkevnej subjektivity poskytnúť do spoločného formačného procesu svoj originálny a nenahraditeľný prínos. To predovšetkým znamená, že vo svojom laickom živote odhalia a budú prežívať svoje „osobitné a úžasné povolanie vo vnútri Cirkvi“ (31), povolanie „hľadať Božie kráľovstvo tak, že sa starajú o časné veci a usporadúvajú ich podľa Boha“ (32). Ako vychovávateľa sú povolaní „vo viere uskutočňo-

vat' svoje svetské povolanie v škole ako spoločenskej štruktúre, pričom uplatňujú v čo najväčšej miere svoju odbornú spôsobilosť a apoštolský plán inšpirovaný vierou, ktorý vedie k všestrannému rozvoju človeka“ (33).

31. Bude užitočné zdôrazniť, že osobitný príspevok, ktorý môžu laickí vychovávatelia priniesť do formačného procesu, vyplýva práve z ich svetskej povahy, ktorá ich robí zvlášť schopnými vnímať „znamenia časov“ (34). Keďže žijú svoju vieru v bežných podmienkach rodiny a spoločnosti, môžu pomôcť celému výchovnému spoločenstvu lepšie a ostrejšie rozlíšiť evanjeliové a protievanjeliové hodnoty, ktoré tieto znamenia zahŕňajú.

32. S postupným dozrievaním svojho cirkevného povolania si laici čoraz viac uvedomujú svoju účasť na výchovnom poslaní Cirkvi. Zároveň sú povzbudzovaní k tomu, aby zohrali aktívnu úlohu aj v duchovnom oživení spoločenstva, ktoré tvoria spoločne so zasvätenými osobami. „Spoločenstvo a vzájomnosť v Cirkvi nie sú nikdy jednosmerné“ (35). Ak však inokedy sú to predovšetkým kňazi a rehoľníci, ktorí majú duchovne sýtiť a usmerňovať laikov, dnes sa môže stať, že „laici musia z ich strany pomáhať kňazom a rehoľníkom na ich duchovnej a pastoračnej ceste“ (36).

33. Z pohľadu formácie veriaci laici a zasvätené osoby spoločným životom modlitby a vhodnou formou aj komunitným životom posilňujú svoje zmysľovanie, zmysel pre bratské spoločenstvo a veľkodušnú obetavosť. V tomto spoločnom katecheticko-teologickom a duchovnom procese môžeme vidieť tvár Cirkvi predstavujúcu tvár Krista, keď sa v bratskom spoločenstve modlí, počúva, vychováva či vyučuje.

Formácia k duchu spoločenstva výchovou

34. Katolícka škola si zo svojej vlastnej povahy vyžaduje prítomnosť a zapojenie vychovávateľov, ktorí sú nielen kultúrne a duchovne pripravení, ale aj zameraní na rovnaký cieľ, aby ich spoločné výchovné úsilie napredovalo v autentickom duchu cirkevného spoločenstva.

35. Vychovávatelia sú v súlade s logikou spoločenstva povolání aj prostredníctvom formačného procesu budovať svoje vzťahy tak na profesionálnej, ako aj na osobnej a duchovnej úrovni. To pre každého znamená, že musí zaujať postoj ochoty, prijatia a hlbokého vzájomného zdieľania, spolunažívania i bratského života v rámci samotného výchovného spoločenstva. Podobenstvo o talentoch (*Mt 25, 14 – 30*) nám môže pomôcť pochopiť, ako je v spoločnom výchovnom poslaní každý povolaný rozmnožovať svoje osobné dary a prijímať bohatstvá druhých.

36. Konečne, odlišnosti, ktorých nositeľmi sú zasvätené osoby a laici, obohacujú spoločné poslanie tam, kde sa prejavy rozdielnych chariziem spájajú v jednote. Tieto charizmy nie sú ničím iným, ako rozličnými darmi, ktorými ten istý Duch obohacuje Cirkev a svet (37). V katolíckej škole sa „vzájomnosť povolání, vďaka ktorej sa možno vyhnúť či už námietkam alebo schvaľovaniu, javí ako mimoriadne plodná perspektíva, ktorá môže obohatiť ekleziálnu hodnotu cirkevného spoločenstva. V ňom totiž rôzne povolania [...] sú odlišné, súbežné a vzájomné cesty, ktoré spolupôsobia pri plnom uskutočňovaní charizmy chariziem: lásky“ (38).

37. Výchovné spoločenstvo katolíckej školy tvorené odlišnými osobami a povolaniami, no oživené rovnakým duchom spoločenstva, má za cieľ vytvárať čoraz hlbšie komunitné vzťahy, ktoré sú sami osebe výchovné. A práve tým „vyjadruje rozmanitosť a krásu rôznych povolání, ako aj plodnosť vo výchovnej a pedagogickej rovine, čím sa obohacuje život školskej inštitúcie“ (39).

Svedectvo a kultúra spoločnosti

38. Spomínaná plodnosť sa prejavuje predovšetkým v samotnom svedectve, ktoré výchovné spoločnosť vydáva. Samozrejme, že v škole sa výchova uskutočňuje prostredníctvom vyučovania, ktoré je prostriedkom na odovzdávanie myšlienok a presvedčení; v tomto zmysle „je slovo tou najlepšou cestou pri výchove mysle“ (40). To však neznamená, že výchova neprebíha aj v iných situáciách školského života. Tak učitelia, ako aj každá osoba, ktorá žije a pracuje v školskom prostredí, svojím verbálnym i neverbálnym prejavom vychovávajú, ale môžu aj pôsobiť opačne. „Stredobodom výchovnej práce, a zvlášť výchovy k viere, ktorá je vrcholom formácie osoby a jej najadekvátnejším horizontom, je konkrétne postava svedka.“ (41) „Viac ako inokedy si to vyžaduje, aby modlitbou živé svedectvo tvorilo celkový kontext každej katolíckej školy. Učitelia ako svedkovia musia zdôvodniť nádej, ktorá posilňuje ich život (porov. 1 Pt 3, 15) tým, že pravdy, ktoré predkladajú svojim žiakom aj neprestajne žijú a pritom poukazujú na toho, ktorého stretli a ktorého dobrotu si s radosťou vzali za príklad. So sv. Augustínom akoby hovorili : ,Toho, ktorý k vám, počúvajúcim hovorí, sami spoznáte ‘ (Sermo 23, 2)’“ (42). Vo výchovnom spoločnosti má veľký vplyv životný štýl, predovšetkým vtedy, ak zasvätené osoby a laici konajú spoločne a naplno sa podieľajú na úsilí vytvárať v škole „ovzdušie preniknuté evanjeliovým duchom slobody a lásky“ (43). To si od každého vyžaduje, aby špecifickým darom vlastného povolania prispel k budovaniu rodiny založenej na láske a na duchu blahoslavenstiev.

39. Tým, že spoločnosť katolíckych vychovávateľov vydáva svedectvo o živote v spoločnosti, je schopné aj *formovať k spoločnosti*, ktoré pochádza ako dar zhora a napomáha proces výchovy k spolunažívaniu a vzájomnému prijatiu. Nielenže pestuje u žiakov kultúrne hodnoty, ktoré vyplývajú z kresťanského pohľadu na realitu, ale aj každého z nich zapája do života spoločnosti, kde sa tieto hodnoty odovzdávajú prostredníctvom autentických medziľudských vzťahov medzi

rozličnými členmi, ktorí ho tvoria, ako aj prostredníctvom osobného i komunitného stotožnenia sa týmito hodnotami. Takto nadobúda spoločný život výchovného spoločenstva principiálne výchovný význam, stáva sa paradigmou, ktorá dáva jeho formačnému pôsobeniu zameranie v službe vytvárania kultúry spoločenstva. Katolícke školské spoločenstvo teda prostredníctvom vyučovania a vychovávaní „nesprostredkúva kultúru ako prostriedok moci a ovládania, ale ako schopnosť viesť dialóg s ľuďmi, hodnotiť udalosti, pozorovať veci“ (44). Týmto princípom sa riadi každá školská aktivita, didaktika a aj všetky mimoškolské aktivity, ako sú šport, divadlo a sociálna angažovanosť, ktoré podporujú tvorivý prínos žiakov a ich socializáciu.

Výchovné spoločenstvo a pastorácia povolání

40. Spoločné poslanie, ktoré prežíva výchovné spoločenstvo laikov a zasvätených osôb, živo si uvedomujúce svoje povolanie, vytvára z katolíckej školy priestor pedagogicky veľmi vhodný pre *pastoráciu povolání*. Výchovné spoločenstvo katolíckej školy už samotným svojím zložením poukazuje na rozdielnosť a komplementárnosť povolání v Cirkvi (45), ktorá sa v ňom prejavuje. V tomto zmysle sa komunitná dynamika formačnej skúsenosti stáva horizontom, na pozadí ktorého môže žiak okúsiť, čo to znamená byť členom oveľa väčšieho spoločenstva, Cirkvi. A okúsiť, čo je Cirkev, značí stretnúť sa osobne so živým Kristom v nej. Lebo „iba v miere, v akej má mladý človek osobnú skúsenosť s Kristom, môže správne pochopiť jeho vôľu, a teda aj vlastné povolanie“ (46). V tomto zmysle má katolícka škola povinnosť viesť žiakov k poznávaniu seba samých, vlastných postojov i vnútorných zdrojov, aby ich naučila žiť so zmyslom pre zodpovednosť, ktorý je každodennou odpoveďou na Božie volanie. Tým katolícka škola sprevádza svojich žiakov pri ich vedomých životných rozhodnutiach: nasledovať povolanie ku kňazstvu alebo k osobitnému zasväteniu, alebo realizovať vlastné povolanie kresťana v rodinnom, profesionálnom a spoločenskom živote.

41. Každodenný dialóg s vychovávateľmi – či už sú to laici alebo zasvätené osoby – ktorí ponúkajú radostné svedectvo o vlastnom povolání, totiž uľahčuje vychovávanému mladému človeku správne sa orientovať, keď uvažuje o vlastnom živote ako o povolání alebo ceste, po ktorej treba kráčať spoločne, a všímať si znamenia, prostredníctvom ktorých ho Boh vedie k plnosti života. Podobne mu to umožňuje pochopiť, aké je nevyhnutné vedieť počúvať, vnútorne sa stotožniť s určitými hodnotami, naučiť sa prijímať záväzky a robiť životné rozhodnutia.

42. Vďaka tomu predstavuje formačná skúsenosť katolíckej školy znamenitú ochranu proti vplyvu rozšírenej mentality, ktorá nabáda predovšetkým mladých ľudí k tomu, aby svoj život považovali skôr za „súhrn zážitkov, ktoré treba vyskúšať, než za dielo, ktoré treba vyplniť“ (47). A zároveň prispieva k tomu, aby sa vychovávali „samostatné a zodpovedné osobnosti, ktoré budú schopné vzdorovať ochromujúcemu relativizmu a žiť primerane požiadavkám svojho krstného sľubu“ (48).

II. Spoločenstvo otvárajúce sa druhým

43. Spoločenstvo, ktoré prežívajú vychovávatelia v katolíckej škole prispieva k tomu, aby sa celé výchovné prostredie stalo miestom spoločenstva otvoreného vonkajšej realite a nie uzatvoreného do seba. Vychovávať v spoločenstve a k spoločenstvu znamená orientovať študentov na to, aby sa autenticky rozvíjali ako osoby, „spôsobilé postupne sa otvárať realite a vytvárať si vlastný názor na život“ (49), čo im umožní rozšíriť si pohľad i srdce na svet, ktorý ich obklopuje, a zároveň im dá schopnosť kriticky rozlišovať, zmysel pre zodpovednosť a vôľu ku konštruktívnemu záväzku. Toto otvorenie sa svetu je založené na dvoch typoch dôvodov – antropologických a teologických.

Antropologické a teologické základy

44. Ľudská bytosť ako osoba je jednotou duše a tela, ktorá sa dynamicky uskutočňuje otváraním sa vzťahu s druhou osobou. Konštitučným základom osoby je *byť s druhými* a *byť pre druhých*, čo sa uskutočňuje v láske. Je to teda práve láska, ktorá pohýna osobu k tomu, aby postupne rozšírovala dosah svojich vzťahov poza súkromnú sféru a rodinné zväzky, až kým nedosiahnu univerzálny rozmer a aspoň v túžbe neobjímu celé ľudstvo. V tom istom podnete je obsiahnutá aj silná výchovná požiadavka: naučiť sa vnímať vzájomnú závislosť sveta, na ktorý stále viac doliehajú problémy globálneho charakteru, čo predstavuje pre človeka dnešnej doby mocný etický impulz. Je to tiež výzva vzdať sa takého pohľadu na človeka, v ktorom je chápaný ako izolované individuum. Ide o požiadavku formovať človeka ako osobu – teda subjekt, ktorý v láske buduje svoju dejinnú, kultúrnu, duchovnú a náboženskú identitu, s ktorou v dynamike vzájomného obdarúvania sa vstupuje do dialógu s inými osobami. V kontexte globalizácie je potrebné formovať osoby schopné rešpektovať identitu, kultúru, dejiny, náboženstvo a predovšetkým utrpenie a potreby tých druhých vo vedomí, že „všetci sme naozaj zodpovední za všetkých“ (50).

45. Táto požiadavka nadobúda tiež dôležitosť a naliehavosť v perspektíve katolíckej viery, prežívanej v *láske cirkevného spoločenstva*. V Cirkvi, ktorá je miestom spoločenstva na obraz trojičnej lásky, „pulzuje dynamika lásky podnecovanej Kristovým Duchom“ (51). Duch Svätý v nej pôsobí ako „vnútorná sila“, ktorá zosúladzuje srdcia veriacich s Kristovým srdcom a „premieňa srdce cirkevného spoločenstva, aby bolo vo svete svedkom lásky Otca“ (52). Preto sa „z vnútro-cirkevného spoločenstva láska – ako to zodpovedá jej prirodzenosti – otvára pre všeobecnú službu a privádza nás k úsiliu o činnú a konkrétnu lásku ku každému človeku“ (53). V tomto zmysle Cirkev nie je sama sebe cieľom, ale existuje na to, aby ukázala svetu Boha; existuje pre druhých.

46. Podobne sa katolícka škola ako cirkevný subjekt považuje za kresťanský kvas vo svete: v nej sa žiak učí prekonávať individualizmus a vo svetle viery objavovať svoje povolanie žiť zodpovedne vlastné špecifické povolanie v láske ku Kristovi a v solidarite s druhými ľuďmi. A konečne, táto škola je tiež povolaná k tomu, aby bola živým svedectvom Božej lásky medzi ľuďmi. Navyše sa tiež môže stať prostriedkom umožňujúcim vo svetle evanjelia rozlišovať, čo je vo svete pozitívne a čo je potrebné zmeniť, ako aj rozoznávať nespravodlivosti, ktoré treba odstrániť. Rovnako obozretné prijímanie niektorých svetských príspevkov do života školy, môže tiež podnietiť a posilniť otvorenosť spoločenstva predovšetkým v takých výchovných oblastiach, ako je výchova k mieru, k spoločnému životu, k spravodlivosti a k bratstvu.

Budovatelia otvoreného spoločenstva

47. Spoločné výchovné poslanie, na ktorom sa podieľajú osoby rôznych povolaní a životných stavov, je bezpochyby silnou stránkou katolíckej školy, pokiaľ ide o jej účasť na misijnej dynamike Cirkvi a na otváraní sa cirkevného spoločenstva svetu. Z tohto pohľadu je v škole najcennejším prínosom spoločenstvo laikov a zasvätených osôb.

Laici, ktorí vďaka svojim rodinným a spoločenským vzťahom žijú ponorení vo svete, môžu podporovať otvorenie sa výchovného spoločenstva konštruktívnemu vzťahu s kultúrnymi, občianskymi a politickými inštitúciami i s rôznymi spoločenskými združeniami – od tých najmenej formálnych až po tie najorganizovanejšie – ktoré sa nachádzajú na danom území. Katolícke škola zaisťuje svoju prítomnosť na danom území aj aktívnou spoluprácou s inými výchovnými inštitúciami, predovšetkým s katolíckymi vysokoškolskými centrami, s ktorými ju spája špecifický cirkevný vzťah, so zariadeniami a rôznymi spoločenskými inštitúciami na danom území. V tomto prostredí prispieva, verná vlastnému povolaniu, k budovaniu siete vzťahov, ktoré napomáhajú v

žiakov dozrievanie zmyslu pre príslušnosť k určitému spoločenstvu a samotnej spoločnosti, aby solidárne rástla a rozvíjala sa.

Aj zasvätené osoby majú, ako „skutočné znamenie Krista vo svete“ (54), podiel na tomto otváraní sa navonok tým, že sa delia o dobrá, ktorých sú nositeľmi. Od nich sa osobitne očakáva to, aby ukázali, že rehoľné zasvätenie má čo povedať každej kultúre, lebo pomáha odhaliť pravdu o ľudskej bytosti. Ich svedectvo o živote podľa evanjelia má umožniť, aby vyšlo najavo, že „svätosť je najvyššia perspektíva, ktorou možno humanizovať človeka a dejiny: je to plán, s ktorým sa *každý* môže stotožniť“ (55).

48. Ďalší pilier *otvoreného spoločenstva* je založený na vzťahu katolíckej školy s rodinami, ktoré si ju zvolili pre svoje deti. Tento vzťah sa vytvára ako plná účasť rodičov na výchovnom spoločenstve, nielen z dôvodu ich prvej zodpovednosti za výchovu vlastných detí, ale aj vzhľadom na to, že majú podiel na identite katolíckej školy a na jej pláne, ktoré musia poznať a podieľať sa na nich s vnútornou otvorenosťou. Práve kvôli tomu výchovné spoločenstvo v rámci *výchovného plánu* vytvára rozhodujúci priestor pre spoluprácu medzi školou a rodinou, aby prispením všetkých – hoci každého s rozdielnou zodpovednosťou, úlohami a kompetenciami – uskutočňovalo komunitného ducha a svedčilo o ňom. Osobitne od rodičov sa očakáva, že obohatia spoločenstvo zapojené do tohto plánu tým, že umožní živú a otvorenú rodinnú atmosféru, ktorá má toto výchovné spoločenstvo charakterizovať. Preto katolícka škola ochotne víta spoluprácu s rodičmi a považuje ju za najdôležitejší moment vlastného poslania a tiež za organickú súčasť *trvalej formácie poskytovanej rodinám*, ktorá im má pomôcť v ich výchovnej úlohe a zároveň podporovať čoraz užší súlad medzi hodnotami predkladanými školou a rodinou.

49. Kresťanské inšpirované združenia a skupiny, ktoré združujú rodičov katolíckych škôl, predstavujú ďalší most medzi výchovným spoločenstvom a okolitou realitou. Tieto združenia a skupiny

ny môžu ešte viac upevniť vzájomné vzťahy medzi školou a spoločnosťou tým, že udržia výchovné spoločenstvo otvorené voči širšiemu spoločenstvu a zároveň zohrajú v spoločnosti a jej inštitúciách senzibilizačnú úlohu vzhľadom na prítomnosť a pôsobenie katolíckej školy na danom území.

50. Aj na cirkevnej úrovni sa spoločenstvo prežívané v rámci katolíckej školy môže a má otvoriť obohacujúcej výmene v širšom spoločenstve s farnosťou, diecézou, cirkevnými hnutiami a univerzálnou Cirkvou. Pretože laici (vychovávatelia a rodičia) a zasvätené osoby prináležiace k výchovnému spoločenstvu sa významne podieľajú na živote miestnej cirkvi aj mimo múrov katolíckej školy. Členovia diecézneho kléru a laici miestnej kresťanskej komunity, ktorí stále adekvátne nepoznajú katolícku školu, ju takto môžu spoznať ako *školu kresťanského spoločenstva*, ako živý prejav Cirkvi, ku ktorej patria.

51. Ak sa cirkevný aspekt výchovného spoločenstva katolíckej školy prežíva autenticky a hlboko, nemôže sa obmedzovať len na vzťah s miestnou cirkevnou komunitou. Vlastnou prirodzenou rozťažnosťou má sklon otvárať sa horizontom univerzálnej Cirkvi. Z tohto pohľadu ponúka zasväteným osobám medzinárodný charakter mnohých rehoľných rodín obohatenie spoločenstva v podobe tých, ktorí plnia to isté poslanie v rozličných častiach sveta. Zároveň ponúka aj svedectvo o živej sile charizmy, ktorá spája aj ponad rozdiely. Na bohatstve tohto spoločenstva v univerzálnej Cirkvi môžu a majú mať podiel – napríklad prostredníctvom formačných podujatí či stretnutí na regionálnej i svetovej úrovni – aj laici (vychovávatelia a rodičia), ktorí sa podľa svojho životného stavu podieľajú na výchovnom poslaní spojenom s danou charizmou.

52. Takto vybudovaná katolícka škola sa prezentuje ako výchovné spoločenstvo, v ktorom cirkevné a misijné spoločenstvo dozrieva do hĺbky a rastie do šírky. V nej je možné prežívať spo-

čenstvo, ktoré sa stane účinným svedectvom prítomnosti Krista, žijúceho vo výchovnom spoločenstve zjednotenom v jeho mene (porov. *Mt* 18, 20), ktoré sa práve vďaka tomu otvára hlbšiemu pochopeniu reality a presvedčivejšiemu úsiliu pracovať na obnove sveta. Skutočne, „ak zmýšľame a žijeme zo spoločenstva s Kristom, potom sa nám otvoria oči“ (56) a pochopíme, že „len od Boha pochádza skutočná revolúcia, rozhodujúca premena sveta“ (57).

53. Komúnie prežívané vo výchovnom spoločenstve, oživovanom a tvorenom laikmi a zasvätenými osobami zjednotenými rovnakým poslaním, vytvára z katolíckej školy komunitné prostredie preniknuté duchom evanjelia. Toto komunitné prostredie je usporiadané tak, aby bolo zvlášť vhodným miestom pre výchovu mladých generácií k budovaniu sveta založeného skôr na dialógu a úsilí o vytváranie spoločenstva, než naopak. Katolícka škola, ktorá sa vo svojom výchovnom pláne nechá inšpirovať cirkevným spoločenstvom a civilizáciou lásky, môže významnou mierou prispieť k osvieteniu mnohých myslí, aby mohli „vzniknúť naozaj noví ľudia a budovatelia nového ľudstva“ (58).

Záver

54. „Vo svete, kde je na prvom mieste kultúrna výzva, ktorá je najprovokujúcejšia a najefektívnejšia“ (59), si katolícka škola uvedomuje vážne úlohy, ktorým musí čeliť, preto má aj v súčasných podmienkach nadálej veľký význam.

55. Keď je táto škola oduševňovaná laikmi i zasvätenými osobami prežívajúcimi v úprimnej jednote spoločné výchovné poslanie, ukazuje sa v nej tvár spoločenstva smerujúceho k čoraz plnšiemu komúniu. Toto spoločenstvo dokáže byť voči rozvíjajúcim sa osobám veľmi pohostinné a vie im dať prostredníctvom materskej starostlivosti Cirkvi pocítiť, že Bohu záleží na živote

každého jeho dieťaťa, ktoré nosí vo svojom srdci. Keď vo svetle dobrej zvesti usmerňuje mladých pri ich hľadaní zmyslu života, ktoré prežívajú doteraz neslýchaným a často mučivým spôsobom, no vždy so znepokojujúcou naliehavosťou, dokáže ich vtiahnuť do celkovej formačnej skúsenosti a sprevádzať ich pri tom. A konečne spoločenstvo, ktoré je založené na Kristovi, ho pozná a ohlasuje ho všetkým spoločne i každému jednotlivo ako jediného pravého Učiteľa (porov. Mt 23, 8).

56. Tento dokument venujeme tým, ktorí žijú v Cirkvi spomínané výchovné poslanie a zároveň zverujeme všetky katolícke školy Panne Márii, matke a vychovávateľke Krista i všetkých ľudí, aby tak, ako služobníci na svadbe v Káne, poslušne plnili jej láskyplnú výzvu: „*Urobte všetko, čo vám povie!*“ (Jn 2, 5) a spolu s celou Cirkvou boli pre ľudí dnešnej doby „domom a školou spoločenstva“ (60).

Svätý Otec schválil tento dokument a odsúhlasil jeho zverejnenie na audiencii udelenej podpísanému prefektovi.

V Ríme 8. septembra 2007, na sviatok Narodenia Preblahoslavenej Panny Márie

kardinál Zenon Grocholewski

prefekt

Mons. Angelo Vincenzo Zani

podsekretár

1. BENEDIKT XVI.: Príhovor pri otvorení sympózia Rímskej diecézy o rodine a kresťanskom spoločenstve (6. jún 2005): AAS 97 (2005), 816.
2. JÁN PAVOL II.: Príhovor v UNESCO (2. jún 1980), 18: AAS 72 (1980), 747.
3. KONGREGÁCIA PRE KATOLÍCKU VÝCHOVU: *Katolícka škola na prahu tretieho tisícročia* (28. december 1997). Bratislava : Lúč, 2001, 4.
4. DRUHÝ EKUMENICKÝ VATIKÁNSKY KONCIL: pastoračná konštitúcia o Cirkvi v súčasnom svete *Gaudium et spes* (7. december, 1965). Trnava : SSV, 2008, 22.
5. Porov. KONGREGÁCIA PRE KATOLÍCKU VÝCHOVU: *Katolícka škola* (19. marec 1977). Bratislava : Lúč, 2001, 32.
6. Predkladaný dokument má na mysli kňazov, rehoľníkov, rehoľníčky a ďalšie osoby, ktoré si rôznou formou zasvätenia zvolili cestu nasledovania Krista, aby sa mu oddali s nerozdeleným srdcom. Porov. JÁN PAVOL II.: apoštolská posynodálna exhortácia *Vita consecrata* (25. marca 1996), 1 – 12.
7. KONGREGÁCIA PRE KATOLÍCKU VÝCHOVU: *Katolícky laik ako svedok viery v škole* (15. október 1982). Bratislava : Metodicko-pedagogické centrum, 2003, 37.
8. KONGREGÁCIA PRE KATOLÍCKU VÝCHOVU: *Zasvätené osoby a ich poslanie v škole*. Trnava : SSV, 2004, 6; porov. JÁN PAVOL II.: apoštolská posynodálna exhortácia *Vita consecrata*, 96.
9. *Katolícka škola* (19. marec 1977); *Katolícky laik ako svedok viery v škole* (15. október 1982); *Výchovné smernice o ľudskej láske. Usmernenia ohľadne sexuálnej výchovy* (1. november 1983); *Náboženský rozmer výchovy v katolíckej škole* (7. apríl 1988); *Katolícka škola na prahu tretieho tisícročia* (28. december 1997); *Zasvätené osoby a ich poslanie v škole. Úvahy a usmernenia*.
10. Porov. KONGREGÁCIA PRE NÁUKU VIERY: list biskupov Katolíckej cirkvi *Communio Notio* (28. máj 1992), 3b: AAS 85 (1993), 836.
11. Porov. *Rímsky misál*, IV. Eucharistická modlitba.
12. JÁN PAVOL II.: apoštolský list *Novo millennio ineunte* (6. január 2001), 43.
13. BENEDIKT XVI.: Homília počas vigílie na Marienfelde (20. august 2005): AAS 97 (2005), 886.
14. JÁN PAVOL II.: apoštolská posynodálna exhortácia *Christifideles laici* (30. december 1988), 32.
15. Porov. DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL: deklarácia o kresťanskej výchove *Gravissimum educationis* (28. október 1965). Trnava : SSV, 2008; CIC, kán. 793 a 1136.

16. PAVOL VI.: apoštolská posynodálna exhortácia *Evangelii nuntiandi* (8. december 1975), 19.
17. JÁN PAVOL II.: apoštolská posynodálna exhortácia *Vita consecrata*, 54. Ohľadne spolupráce medzi laikmi a zasvätenými osobami pozri tamtiež 54 – 56.
18. Porov. KONGREGÁCIA PRE INŠTITÚTY ZASVÄTENÉHO ŽIVOTA A SPOLOČENSTVÁ APOŠTOLSKÉHO ŽIVOTA: *Znovu začať u Krista* (14. jún 2002), 28.
19. Porov. KONGREGÁCIA PRE KATOLÍCKU VÝCHOVU: *Zasvätené osoby a ich poslanie v škole*, 20.
20. KONGREGÁCIA PRE KATOLÍCKU VÝCHOVU: *Katolícky laik ako svedok viery v škole*, 24.
21. JÁN PAVOL II.: apoštolský list *Novo millennio ineunte*, 43.
22. *Tamtiež*, 46.
23. *Tamtiež*, 46.
24. KONGREGÁCIA PRE KATOLÍCKU VÝCHOVU: *Katolícka škola*, 37.
25. BENEDIKT XVI.: encyklika *Deus caritas est* (25. december 2005), 31.
26. *Tamtiež*.
27. Porov. KONGREGÁCIA PRE KATOLÍCKU VÝCHOVU: *Katolícky laik ako svedok viery v škole*, 60.
28. Porov. DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL: vieroučná konštitúcia o Božom zjavení *Dei verbum* (18. november 1965), 10.
29. KONGREGÁCIA PRE INŠTITÚTY ZASVÄTENÉHO ŽIVOTA A SPOLOČENSTVÁ APOŠTOLSKÉHO ŽIVOTA: *Znovu začať u Krista*, 31.
30. KONGREGÁCIA PRE INŠTITÚTY ZASVÄTENÉHO ŽIVOTA A SPOLOČENSTVÁ APOŠTOLSKÉHO ŽIVOTA: *Bratský život v spoločenstve* (2. február 1994), 45.
31. KONGREGÁCIA PRE KATOLÍCKU VÝCHOVU: *Katolícky laik ako svedok viery v škole*, 7.
32. DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL: vieroučná konštitúcia o Cirkvi *Lumen gentium* (21. november 1964), 37.
33. KONGREGÁCIA PRE KATOLÍCKU VÝCHOVU: *Katolícky laik ako svedok viery v škole*, 24.
34. DRUHÝ EKUMENICKÝ VATIKÁNSKY KONCIL: pastoračná konštitúcia o Cirkvi v súčasnom svete *Gaudium et spes*, 4.

35. KONGREGÁCIA PRE INŠTITÚTY ZASVÄTENÉHO ŽIVOTA A SPOLOČENSTVÁ APOŠTOLSKÉHO ŽIVOTA: *Znovu začať u Krista*, 31.
36. JÁN PAVOL II.: apoštolská posynodálna exhortácia *Christifideles laici*, 61.
37. Porov. KONGREGÁCIA PRE INŠTITÚTY ZASVÄTENÉHO ŽIVOTA A SPOLOČENSTVÁ APOŠTOLSKÉHO ŽIVOTA: *Bratský život v spoločenstve*, 45.
38. KONGREGÁCIA PRE KATOLÍCKU VÝCHOVU: *Zasvätené osoby a ich poslanie v škole*, 21.
39. *Tamtiež*, 43.
40. BENEDIKT XVI.: Príhovor k predstaviteľom niekoľkých moslimských komunít (20. august 2005): AAS 97 (2005), 918.
41. BENEDIKT XVI.: Príhovor pri otvorení sympózia Rímskej diecézy o rodine a kresťanskom spoločenstve (6. jún 2005): AAS 97 (2005), 815.
42. BENEDIKT XVI.: Príhovor k biskupom z Ontária z Kanady počas návštevy *ad limina apostolorum* (8. september 2006): *L'Osservatore Romano* (9. september 2006), 9.
43. DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL: deklarácia o kresťanskej výchove *Gravissimum educationis*, 8.
44. KONGREGÁCIA PRE KATOLÍCKU VÝCHOVU: *Katolícka škola*, 56.
45. Porov. JÁN PAVOL II.: apoštolská posynodálna exhortácia *Christifideles laici*, 20.
46. BENEDIKT XVI.: Príhovor k seminaristom (19. august 2005): AAS 97 (2005), 880.
47. JÁN PAVOL II.: encyklika *Centesimus annus* (1. máj 1991), 39.
48. KONGREGÁCIA PRE KATOLÍCKU VÝCHOVU: *Katolícka škola*, 12.
49. *Tamtiež*, 31.
50. JÁN PAVOL II.: encyklika *Sollicitudo rei socialis* (30. december 1987), 38.
51. BENEDIKT XVI.: encyklika *Deus caritas est*, 28.
52. *Tamtiež*, 19.
53. JÁN PAVOL II.: apoštolský list *Novo millennio ineunte*, 49.
54. JÁN PAVOL II.: apoštolská posynodálna exhortácia *Vita consecrata*, 25.
55. KONGREGÁCIA PRE KATOLÍCKU VÝCHOVU: *Zasvätené osoby a ich poslanie v škole*, 12.
56. BENEDIKT XVI.: Homília počas slávenia eucharistie na Marienfelde (20. August 2005): AAS 97 (2005), 892.
57. BENEDIKT XVI.: Homília počas vigílie na Marienfelde (20. august 2005): AAS 97 (2005), 885.

58. DRUHÝ EKUMENICKÝ VATIKÁNSKY KONCIL: pastoračná konštitúcia o Cirkvi v súčasnom svete *Gaudium et spes*, 30.
59. JÁN PAVOL II.: Príhovor rodičom, študentom a učiteľom katolíckych škôl (23. november 1991), 6: AAS 84 (1992), 1136.
60. JÁN PAVOL II.: apoštolský list *Novo millennio ineunte*, 43.